

Eindrapportage Kennis op Maat Definitief versie december 2021

Hieronder is de eindrapportage beschreven van de gecombineerde KoM-projecten 20005 en 20019. Dit project is gestart in 2020 en in de loop van 2021 afgebroken.

Algemene gegevens	
KoM-nummer	20005/20009 (Herziene en samengevoegde versie)
BO-nummer	BO-63-001-037
Titel	De melkveehouder als koploper naar 2030
Missie / MMIP	Kringlooplandbouw
Uitvoerende WR-instituten	Wageningen Livestock Research (WLR)
Projectleider WR (naam + emailadres)	Gert van Duinkerken Vanaf 2021: Jelle Zijlstra van WLR jelle.zijlstra@wur.nl
Penvoerder (namens private partijen)	Kees de Jong van Triple Dairy BV Vanaf 2022: Jurjen Boerrigter van Bles Dairies j.boerrigter@bles-dairies.nl
Startdatum	1 januari 2020
Einddatum	Oorspronkelijk: 31 december 2020 Na vertraging a.g.v. Covid: 31 december 2021
Bijdrage publieke financiering (WR capaciteit)	€ 58.473

Kern van het KoM-project

Doel

Op basis van actuele kennis over kringlooplandbouw moderne leertrajecten voor melkveehouders ontwikkelen.

Doelgroepen

- Melkveehouders en hun partners
- Adviseurs
- Bedrijfscoaches

Partners

Beoogde partners bij start project:

- AcconAVM
- Alfa Accountants
- Triple Dairy BV
- Stichting Wageningen Research/Wageningen Livestock Research (WLR)

Tijdens de looptijd van het project hebben de partners AcconAVM en Alfa Accountants input geleverd aan Triple Dairy en een presentatie verzorgd. Triple Dairy en Wageningen Livestock Research hebben intensief samengewerkt aan het maken van lesmateriaal en het organiseren en uitvoeren van bijeenkomsten met een testgroep cursisten.

Aanpak

Binnen het project hebben we de volgende fasen doorlopen:

1. Cursusmateriaal ontwikkelen
2. Concept-versie van het materiaal testen binnen een testgroep met melkveehouders
3. Lesmateriaal op openbaar toegankelijke Wiki plaatsen in samenwerking met Groen Kennisnet (GKN)

Bijdrage aan de MMIP (in één korte kernachtige zin)

Het lespakket ondersteunt melkveehouders om op basis van de nieuwste kennis bedrijfsplannen voor het eigen bedrijf te maken.

Resultaat / terugblik: Wat is er concreet opgeleverd?

1. In 2020 is lesmateriaal ontwikkeld in samenwerking tussen Triple Dairy en Wageningen Livestock Research. Het ontwikkelde materiaal is op de sites van Groen Kennisnet en Triple Dairy beschikbaar:
  - a) <https://wiki.groenkennisnet.nl/site/tripledairy>
Hier is een vrij uitgebreid pakket met ontwikkeld materiaal beschikbaar over de onderdelen bodem, gewas, koe, mest en ondernemer.
  - b) <https://www.tripledairy.nl/melkveehouders/#aanbodNL>
Op deze site worden deelnemers geworven voor het ontwikkelde lespakket "Masterclass 2030".
2. Gebruik van het lespakket
Het lespakket is in 2020 uitgetest tijdens een lessenserie onder de titel "Masterclass 2030" met een testgroep van ca. 8 melkveehouders.
3. Ervaring vanuit perspectief van vertegenwoordigers van de doelgroep
Na afloop van het traject van de testgroep is dit geëvalueerd door Triple Dairy. Zie hieronder voor een korte beschrijving van de resultaten van de evaluatie. In bijlage 1 is het uitgebreide evaluatie-verslag te vinden.

Reflectie: Wat werkte goed en wat werkte minder? Vanuit perspectief van de doelgroep en vanuit perspectief WLR?

- a. Samenwerking tussen ontwikkelaars lesmateriaal
In 2020 is er actief samengewerkt tussen het bouwteam van drie personen van Triple Dairy (Kees de Jong, Nynke Dijkstra en Nicolien van der Horst) en vier deskundigen van WLR (Zwier van de Vegte, Michel de Haan, Bert Philipsen en Jelle Zijlstra) aan het samenstellen van lesmateriaal.
- b. Werving van deelnemers
Tijdens de werving voor deelnemers die zouden kunnen meedraaien in de testgroep bleek reeds dat dit geen eenvoudige opgave was. Het leek er sterk op dat Triple Dairy dit had onderschat. Na afloop van de testgroep werden ook geen nieuwe groepen meer gestart.
- c. Evaluatie van de Masterclass 2030
Na afloop van de uitvoering van de testversie van het pakket Masterclass 2030 is dit geëvalueerd door Triple Dairy. De belangrijkste conclusies die hieruit werden getrokken:
  - o Bij combinatie van online en fysiek oppassen dat het online-deel niet te veel wordt. De cursisten waarden de fysieke samenkomsten hoger dan het (geschreven) online-materiaal. Binnen het onlinedeel scoren youtube-filmpjes beter dan vakbladartikelen.
  - o De cursus werd hoog gewaardeerd: tussen 7,5 en 9 op schaal van 10.
  - o Een deel van de groep wenst meer tijd voor verdieping.
  - o Opdrachten om kennis om te zetten in eigen bedrijfsplannen worden gewaardeerd.
  - o Deelnemers hebben (nog) meer behoefte aan visie van de sprekers op de toekomst van de melkveehouderij.
- d. Belemmeringen door Covid
Ongeveer tegelijkertijd met de start van de ontwikkeling van het lesmateriaal deed Covid haar intrede. Zowel de samenwerking tussen de lesontwikkelaars als het plannen van fysieke lessen werd hierdoor aanvankelijk belemmerd. Iedereen moest wennen aan Covid-bepalingen en online-werken. Uiteindelijk heeft dit het ontwikkelen van het lesmateriaal niet heel erg belemmerd maar de uitvoering wel. Een cursus als deze (Kernvraag: Hoe met melkveebedrijf inspelen op de toekomst?), heeft interactie tussen deelnemers nodig om onzekerheden over de toekomst en mogelijke oplossingen te delen en de voor- en nadelen ervan te bespreken. Tegelijkertijd heeft deze tijd ook getoond dat er mogelijkheden zijn om ook online cursussen te verzorgen. Ondanks het voornemen om in 2021 verder te gaan met het ontwikkelen en uittesten van

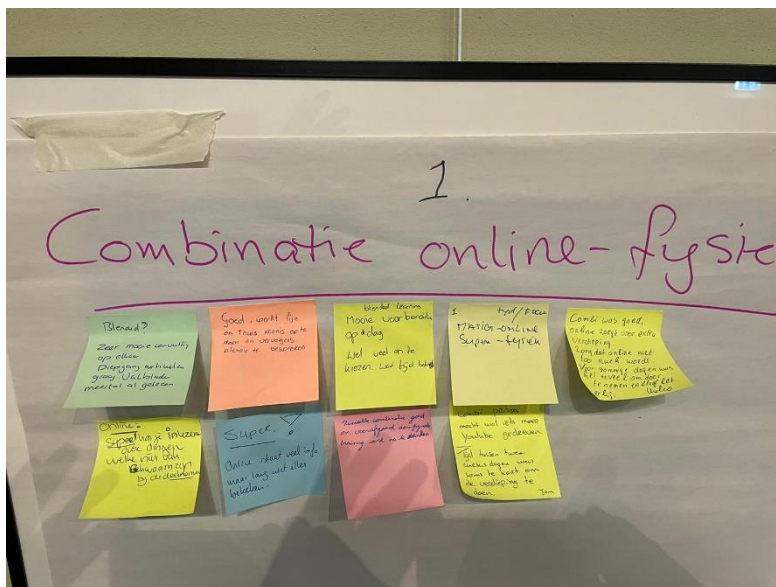
aanvullend cursusmateriaal, is dat er uiteindelijk niet van gekomen. Covid bleef aanwezig en Triple Dairy heeft eind april 2021 aan WLR laten weten af te zien van de verdere uitvoering van het project.

Bijlage 1.

Evaluatie Masterclass 2030 pilot najaar 2020

Combinatie online en fysiek

- Zeer mooie aanvulling op elkaar, meer diepgang artikelen graag. Vakbladen vaak al gelezen
- Goed, werkt fijn om thuis kennis op te doen en vervolgens plenair te bespreken
- Mooie voorbereiding op de dag, wel veel om te kiezen wat tijd betreft
- Matig online, super fysiek
- Combi was goed, online zorgt voor extra verdieping. Zorg dat online niet too much wordt. Voor sommige dagen was het teveel om door te nemen en liet ik het erbij.
- Super! Kan je inlezen over dingen welke niet vakbekwaam bij de deelnemers
- Super online staat veel info maar lang niet alles bekeken
- Zinnvolle combinatie, goed om voorafgaand aan fysieke dag vast na te denken
- Combi prima, mocht wel iets meer youtube gedreven. Tijd tussen twee cursus dagen soms te kort om de verdieping te doen

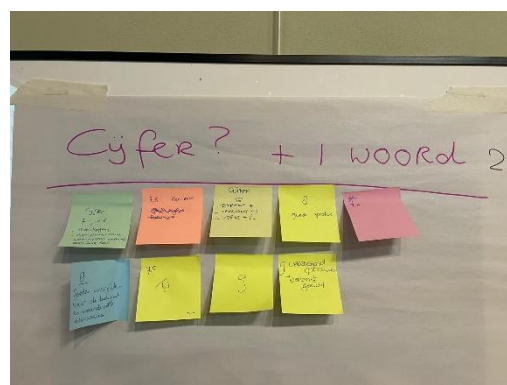
Wat nemen we uit deze punten mee:

Combinatie online en fysiek is goed, wel moeten we opletten dat het online stuk niet teveel is. Duidelijk maken welk materiaal bekeken moet worden door de experts ipv in de wiki's te laten duiken. Naast artikelen uit vakbladen ook op zoek naar youtube video's en verdiepend materiaal. Proberen tijdens de fysieke bijeenkomsten ook te refereren naar het voorbereidingsmateriaal.

Cijfer + 1 woord

- 7->8 meer diepgang, dieper praktijk casus, wetenschappelijk onderzoek zoals Zwier deed.
- 7,5 variërend
- 8 experts+ inzicht+/- visie+/-
- 8 goede sprekers
- 7,5
- 8 goede inzichten naar de toekomst en waardevolle discussies
- 7,5 tijd
- 9
- 9 verrassend opbouwend, toekomstgericht

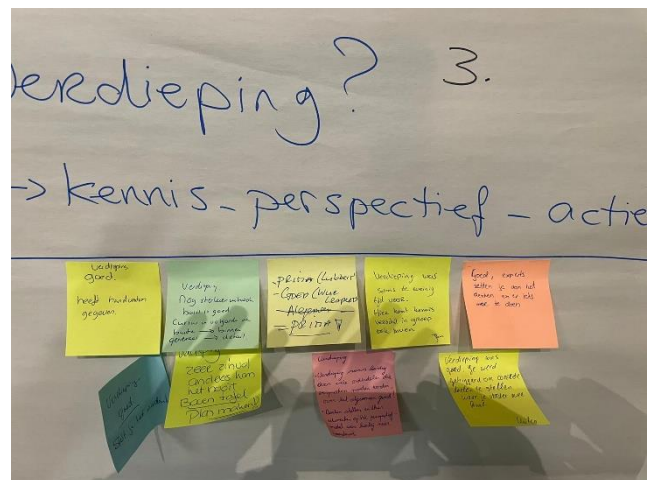
Wat nemen we uit deze punten mee:

Goede score en die gaan we alleen maar verbeteren met de feedback die we gekregen hebben. Focus houden op actualiteit en toekomst.

Verdieping -> kennis-perspectief-actie

- Verdieping goed, heeft handvaten gegeven
- Nog sterker uitwerken, basis is goed. Cursus is van buiten naar binnen/generaal naar detail
- Prima (Lubbert) goed (WUR experts) Prima!
- Verdieping was soms te weinig tijd voor. Hier komt kennis verschil in de groep ook naar boven
- Goed experts zetten je aan het denken en er iets mee te doen
- Goed. Stelt je tot nadenken
- Zeer zinvol anders kwam het nooit boven tafel. Plan maken?
- Verdieping soms lastig door vele onderdelen die besproken moeten worden, over het algemeen goed.
- Doelen stellen en thuis uitwerken op het perspectiefmodel hierbij meer waardevol
- Verdieping was goed. Je werd getriggerd om concrete doelen te stellen waar je verder mee kunt.

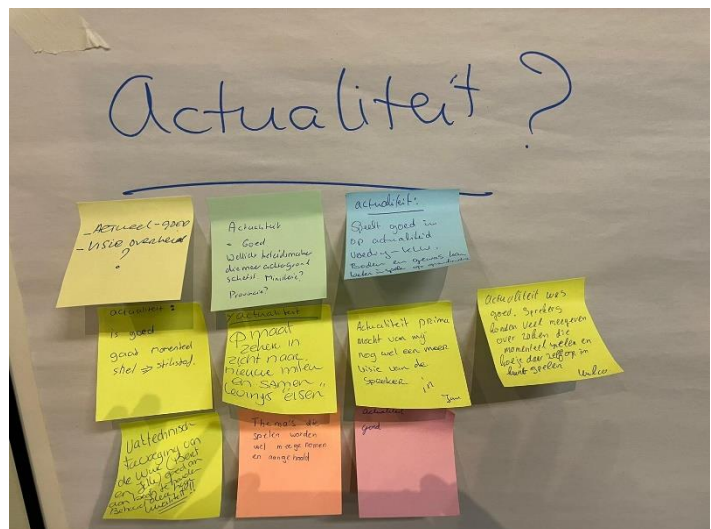

Wat nemen we uit deze punten mee:

Mensen zijn tot concrete plannen en acties gekomen, wel wordt er aangegeven meer tijd nodig te hebben. Wel meer aandacht schenken aan het vastleggen van het eigen perspectief en bijbehorend handelingsplan.

Actualiteit

- Actueel->goed
- Visie overheid?
- Goed, wellicht beleidsmedewerker die meer achtergrond schetst. Ministerie? Provincie?
- Speelt goed in op de actualiteit
- Voeding-KLW
- Bodem en gewas kan beter inspelen op ...
- Goed .
- Prima, mocht van mij nog wel meer visie van de spreker in
- Is goed, gaat momenteel snel->stikstof
- Op maat zeker. Inzicht naar nieuwe milieu en samenlevingseisen
- Actualiteit was goed. Sprekers konden veel meegeven over zaken die momenteel spelen en hoe je daar zelf op in kunt spelen
- Thema's die spelen worden wel meegenomen en aangehaald
- Vaktechnisch toevoeging van de WUR (Bert en Jelle)goed om aan het begin te houden. Behoud van deze hoge kwaliteit

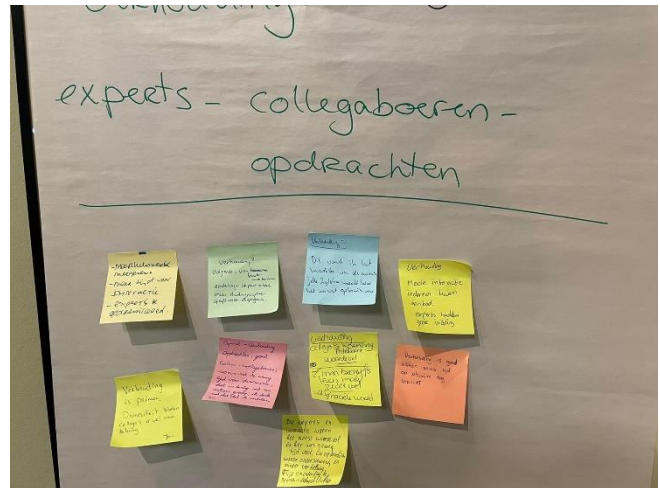
Wat nemen we uit deze punten mee:

Actualiteit zit goed maar er wordt wel meer visie van de sprekers gevraagd, en van overheid/LNV.

Opzet/Verhouding-> experts-collegaboeren-opdrachten

- De experts en interactie waren het meeste waardevol en hier was genoeg tijd voor.

- De opdrachten waren ondersteunend.
- Tijd om onderling te sparren is belangrijk
- Verhouding is prima
- Diversiteit binnen collega's is van belang
- Opdrachten goed
- Experts/collegaboeren: soms te weinig tijd voor discussie, dat is lastig met een actieve groep, ik denk dat dat te verbeteren is
- Collega's ervaring is interessant, Waardevol
- Man uit het bedrijfsleven mag ... uit financiële wereld
- Verhouding is goed, alleen is de tijd op de plenaire dag beperkt
- Mooie interactie, iedereen kwam aan bod
- Experts hadden goede indeling
- Dit vond ik het mooiste van de hele cursus, Jelle Zijlstra maakt hier het minste gebruik van.
- Volgorde: van buiten naar binnen
- Onderlinge input leuk, maar studiegroepen geeft meer diepgang
- Meer huiswerk meegeven
- Meer tijd voor interactie
- Experts te gedetailleerd

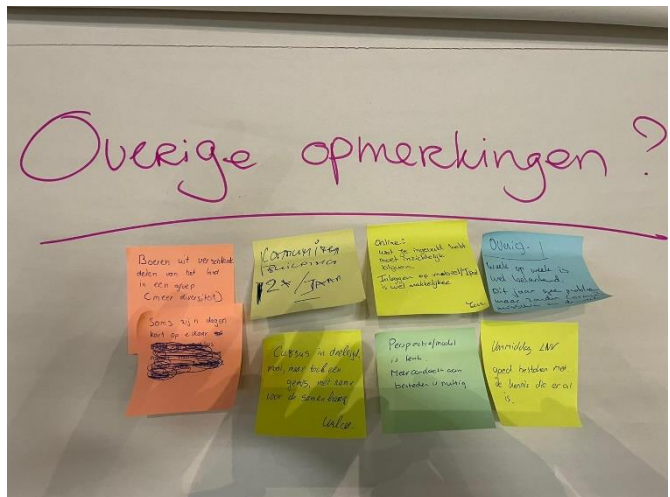

Wat nemen we uit deze punten mee:

Opzet en verhouding goed, aandachtspunt is tijd. Interactie er zeker inhouden. Ook het vergelijken van ervaringen werd als fijn gezien.

Overige opmerkingen

- Boeren uit verschillende delen van het land in een groep (meer diversiteit)
- Soms waren de dagen dicht op elkaar
- Commitment building 2xper jaar
- Cursus is deeltijd is mooi maar toch een gemis, met name voor de samenhang
- Online: wat je invult moet inzichtelijk blijven inloggen op mobiel of ipad is wel makkelijker
- Perspectiefmodel is leuk. Meer aandacht aan besteden
- Week op week is belastend. Dit jaar geen probleem maar zonder corona misschien om de week.
- Vanmiddag LNV goed bestoken met de kennis die er al is.

Evaluatieverslag gemaakt door Nynke Dijkstra van Triple Dairy in voorjaar 2021